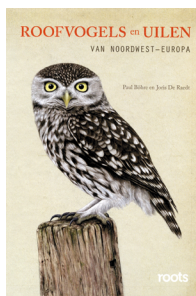

Roofvogels en uilen van Noordwest-Europa

Er zijn in ons land al vele tientallen boeken verschenen over roofvogels en/of uilen. De belangstelling voor deze soortgroepen is groot en de markt lijkt niet te verzadigen. De nieuwste loot aan de stam is het boek over roofvogels en uilen van Noordwest-Europa.

Op de omslag van het boek Roofvogels en uilen van Noordwest-Europa prijkt een natuurgetrouwe illustratie van een op een paal zittende bijna levensgrote Steenuil die met een fixerende blik zit te kijken. Een veelbelovende afbeelding. Op de binnenzijde van de omslag wordt de gebruiker getroffen door

de miniaturen van gestileerde roofvogel- en uilenkoppen, waarvan de ogen eveneens de lezer aanstaren. Paul Böhre, redacteur van het natuurmagazine 'Roots,' en illustrator Joris De Raedt hebben dit boek samen vervaardigd en er in woord en beeld een prachtige uitgave van gemaakt. Beiden zijn zij gefascineerd door roofvogels wat door het hele boek heen blijkt. De liefde voor het onderwerp komt onder meer naar voren in de illustraties, die om met de hoofdredacteur van Roots te spreken, tekeningen met een hart zijn. Die zijn op een heel bijzondere wijze tot stand gekomen. Niet op papier gemaakt, maar vervaardigd met hulp van een tekentablet. Computerwerk dus. Het zijn stuk voor stuk schilderijtjes. Klasse! Er komen 21 soorten roofvogels en tien uilensoorten aan de orde.

Van die roofvogels broeden dertien soorten in ons land. De Ruigpootbuizerd is wintergast. De andere soorten trekken al dan niet min of meer regelmatig door, of zijn dwaalgast. Zeven van de elf uilensoorten zijn een regelmatige broedvogel in Nederland. Bij de Ruigpootuil is dat onregelmatig het geval. Eén van de hoofdstukken gaat over verwantschap en het feit dat roofvogels en uilen twee van elkaar gescheiden vogelgroepen zijn. Interessant is het deel, waarin vleugelvormen en spanwijdtes tussen de vleugels worden vermeld. Het silhouet van de respectieve soorten is afgebeeld. Tegelijkertijd worden de uiteenlopende jachttechnieken beschreven.

Dezelfde formule wordt gehanteerd voor de uilen.

De beschrijvingen die volgen, zijn zeer volledig en bevatten opnieuw mooie illustraties. Elke soort heeft een 'paspoort', waarin gegevens snel zijn op te sporen. Op de dwaalgasten, gieren en de Sneeuwuil na is van elke soort een verspreidingskaart aanwezig. Daarop is het verspreidingsgebied aangegeven gedurende de zomer, in de winter, of het hele jaar door. De tekst biedt een keur aan relevante informatie, die zeer toegankelijk is. Leuk is onder andere dat daarbij silhouetten zijn opgenomen van de prooidieren.

Verder bevat het boek een tip voor het zien van roofvogels en uilen en het vervaardigen van illustraties. Ook een hoofdstuk over anatomie en een over eieren. Voor degenen die de terminologie niet beheersen, is een lijst met verklaringen aanwezig.

Het geheel is niet alleen een aanrader voor hen die al liefhebber zijn van roofvogels en uilen, maar ook voor allen die er tot nu toe oppervlakkige belangstelling voor hadden. Mijn complimenten voor de auteurs van dit fraaie boek.

Böhre, P. & Raedt, J. De (2016): Roofvogels en uilen van Noordwest-Europa. Flexibinding. 256 pagina's. 18 x 24 cm. ISBN 978 90 5695 724 5. Fontaine Uitgevers, Hilversum. Prijs: €19,95.

DAJ

Merelpraat

De Merel, die door de meeste mensen vaak lijstster wordt genoemd, behoort samen met de (Huis)mus tot de bekendste vogelsoorten van ons land. Het verspreidingsgebied over de wereld is enorm.

Het strekt zich uit van de Azoren tot in Oost-China, waarbij vogelkundigen daarin minstens achttien ondersoorten hebben onderscheiden met verschillende formaten en andere onderscheidende kenmerken. Ondanks de zeer grote bekendheid in ons land was er vreemd genoeg tot nu toe nog nooit een monografie verschenen over de Merel. Hay Wijnhoven raakte er na jaren 'merelmonomanie' door' begeistert. Hij verzamelde materiaal uit bijna 400 (!) publicaties. De soort lijkt een rolmodel te zijn, dat gebruikt kan worden voor niet al te langdurig veldonderzoek om veronderstellingen te kunnen

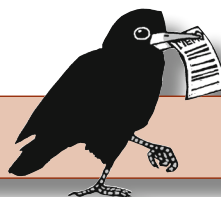
toetsen. Een soort gevederd proefkonijn, dat naar zijn mening te passen is in het rijtje van onder meer fruitvlieg en Zebravink. In het hoofdstuk Merelwereld wordt uitvoerig de wetenschappelijke indeling van de Merels beschreven, taaie kost die voor de gewone vogelaar oninteressant is. Gelukkig is dit een uitzondering en niet bepalend voor het geheel. Een greep uit de inhoud levert tal van weetjes op. Er is aandacht voor de natuurlijke vijanden Gaai en Ekster; in groot schorem wordt ingegaan op de relatie met laatstgenoemde. Bij klein tuig op parasieten en het usutu virus. Mereltaal, allester en het zwarte peloton bevatten veel informatie. De eieren en nesten eveneens. Wist u dat in merelnesten zeer zelden koekoekseieren worden gedeponeerd en dat zij geschikt zijn voor consumptie? Het uitgebreide speurwerk in de literatuur heeft heel wat boeiends opgeleverd en dat maakt

het geheel tot een soort naslagwerkje. Behalve dit al is het een succesverhaal van de Merel, van origine een bewoner van bossen en struwelen, die de bebouwing heeft veroverd en zich daarbinnen heeft aangepast. De schrijver neemt de lezer ook mee in zijn eigen beleving van de merelwereld. Hij is erin geslaagd de zeer vele publicaties van anderen, onder wie onderzoekers, te ontsluiten en onder te brengen in een plezierig en goed leesbaar geheel.

Wijnhoven, H. (2017): De merel. 21 x 14,5 cm. Integraalband. 256 bladzijden. ISBN 978 90 450 3395 2. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen. Prijs: €21,99. Ook als e-book verkrijgbaar.

DAJ

Korte Mededelingen

Een veel te lompe Papegaaiduiker

Eén van de eerste Papegaaiduikers in Nederland werd gevonden in de buik van een kabeljauw.

Met de tentoonstelling 'Koninklijk Paradijs' brengt het Dordrechts Museum een ode aan de achttiende-eeuwse dierenschilder Aert Schouman. Vogels waren Schoumans specialiteit en ze voeren de boventoon. Hij beeldde het recordaantal van ruim 340 verschillende inheemse en vooral exotische soorten af. De natuurgetrouwheid die hij bereikte, maakt

De Papegaaiduiker die getekend werd door Aert Schouman komt niet helemaal natuurlijk over. Het voorbeeld dat hij gebruikte was dan ook afkomstig uit de maag van een kabeljauw.
Bron: Tekening in de collectie van Naturalis Biodiversity Center.

zijn werk niet alleen kunsthistorisch maar ook wetenschappelijk belangwekkend.

Soms echter sloeg hij de plank mis doordat hij (fout) opgezette vogels of platte huiden als model gebruikte. Een treffend voorbeeld daarvan is de penseeltekening van een Papegaaiduiker uit de collectie van Naturalis Biodiversity Center in Leiden. De van nature kwieke en parmantige zeevogel ziet er met zijn veel te ver naar voren geplaatste poten uit als een lompe, zwaarlijvige eend met een afwijkende snavel. Ook de zwart-witverdeling tussen onder- en bovendelen gaat mank.

Deze onzorgvuldigheid is Schouman niet kwalijk te nemen, want de zeevogel kwam intact maar niet meer helemaal fris uit de maag van een kabeljauw. Deze opmerkelijke herkomst schreef hij nauwkeurig achter op de tekening: *'daar ik desen vogel na geteekent heb was gehaalt uyt de Rob van een Cabelyauw te dordregt op de vismarkt den 18 maart 1749 Aert Schouman'*.

De tekening documenteert het eerste goed gedateerde geval van deze zeevogelsoort in Nederland en de eerste keer dat de Papegaaiduiker als prooi van een kabeljauw beschreven is. De roofvis voedt zich volgens de vissensliteratuur doorgaans met vis (sprot, haring), garnalen, zeekomkommers, borstelwormen en mosselen. Het duurde tot 2011 voordat bij